

Ennek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

44. szám.

Debrecen, 1929 november 2.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Jövők.

Mikor valami a multa emlékeztet, mindig a jövőre kell gondolnunk s a mult tanulságaiból szereznünk útmutatást a jövő bizonytalanságába.

A reformáció jelentősége az én gondolatom szerint nem az volt, hogy a pápa egyeduralmát megszüntette, hiszen a keresztyénségnek nagyon jelentős része azelőtt sem hódolt a pápának. Nem is az, hogy a hittani tételeket revízió alá vette, hiszen a hittételek sokszor hajszálfinomságú különbözőségei csak az ily kérdésekkel bővebben foglalkozó kisebbség előtt állnak világosan. Nem az egyház alkotmányának monarchikusból demokratikussá alakulása, hiszen az egyház alkotmánya komoly keresztyén felfogás mellett nem lehet sem ott, sem itt embereknek sem monarchiája, sem demokráciája, hanem egyedül a Krisztus királysága; akár a püspök, akár a presbiterium kormányoz, nem a maga jogán teszi ezt, hanem a Jézus Krisztustól vett hatalommal, és nemesak a pápa meg a püspök rendelkezései nem érnek semmit, ha nem az Úr Jézus Krisztus nevében vannak együtt. Még nem is a nemzeti nyelv elfogadása és a nemzeti eszme kifejlesztése, mert hiszen a nemzeti nyelvet az egyházi szertartásban azelőtt is használták a keleti részen és a nemzeti gondolatot hatalmas arányokban vitte előre az emberiség szellemi újjáébredése, meg a könyvnyomtatás feltalálásával mindenhová eljutó irodalom.

A reformáció korszakalkotó jelentősége, mely egyesegyedül az övé, az, hogy az embereket visszavezette a Jézus Krisztushoz, az ő egyszerű beszédéhez, odaültetett mindenkit az ő lábai elé, hogy közvetlenül ő tőle tanulja az örök életre vezető tudományt. Mindenféle közbenjárásnak kiküszöbölése, a bibliának a hívek kezébe adása, a predikációnak az istentisztelet központjává tétele: ez ami a reformációnak a világot megváltoztató jelentősége, amely nem maradt hatástalanul a római egyházra sem és annak körében is az Úr Jézus

meg a hívek valamennyije közt szorosabb kapcsolatok létrehozására indított. Aligha vonja valaki kétségbe, hogy annak a nagy lendületnek, mely a római katolikus egyházban a lelki gondozás és a belső misszió tekintetében a reformáció után elsősorban a jezsuiták működésével megindult s korunkban fokozott mértékben tapasztalható, az oka annak a belátása, hogy Jézus Krisztus tábora nem állhat csupán a klérus tagjaiból, hanem jó harcosokká kell nevelni mind a híveket.

Ha pedig ez a reformáció igazi és mindenek felébe emelkedő jelentősége, akkor világos, hogy a jövők biztosítója is csak ez lehet.

Magyar református egyházi életünk jelenlegi hanyatlása is onnan van, hogy elfelejtkezünk a reformáció emez igazi jelentőségéről és nem a Jézus Krisztushoz kapcsolódás keresése, hanem világi javak és világi hatalom utáni kapcsolódás a tetteink irányadója.

A mi eleink nem vívtak hadat államsegélyért és nem törekedtek az államkormányzatban döntő befolyásra. Szenvedtek véres és vértelen üldöztetést anélkül, hogy ezen panaszkodtak, vagy dicsekedtek volna. A Jézus Krisztusra gondoltak és öhozzá méltók igyekeztek lenni. És keserves küzdelmek között és egyedül a maguk erejére hagyottan nemesak a híveket őrizték meg az igaznak ismert hit mellett, nemesak az egyházat tartották meg, hanem létesítették és fenntartották nagyszerű intézményeket a magyar nemzeti kultúrának. Nagyszerűbiket, mint mások, náluk gazdagabbak. Mert a Jézus Krisztussal éltek és tudták, hogy minden áldozat őrte: egy kockakő az örök boldogsághoz vezető út burkolásához.

Most panaszkodunk — s nem is alap nélkül — híveink vallási közönyösségéről; látjuk egyházunk gyöngülését és háttérbe szoríttatását; látjuk kulturális intézményeink anyagi megingását; és nincs más gondolatunk, nincs más reménységünk, mint magasabb államsegély. Ezért udvarlunk, vagy ezért hadakozunk.

Ez az út nem a reformátorok útja.

Ahelyett, hogy egymás közt politikai és egyéb, egészen másodrendű kérdések felett

civakodunk, fogjuk össze minden erőnket és vezessük népünket a boldogság és boldogulás egyetlen útjára, a Jézus Krisztus keresésének útjára.

Baltazár püspök úr nem régiben más vonatkozásban azt írta, hogy a veszedelmek elhárításához nemcsak bátorság kell, hanem bölcsesség is.

Ezeknek a szavaknak a nagy igazságát jó volna, ha mindenki szem előtt tartaná.

K. B.

Akiktől legtöbbet elvett a sors — az árváktól: apát, anyát — adjuk nekik a legkevesebbet: pár fillért. Vegyünk árvabélyeget!

Reformáció ünnepén.

Ősz volt. Kiszállt az elmúlásnak lelke,
Susogó lombtól megfosztva az ág,
Ködös honából daru, gólya, fecske
Indult keresni boldogabb hazát;
A mosolygó ég lünder orcájára
Hervadó ősznek jálygola borult,
Tespédve élő nagy világhatárra
Ősz világnak dermedése hullt.

Sárga avarban a lét vándorútján
Merengő gonddal a vándor megállt,
Gondolkozva az élte kába sorján
S tépelt lélekkel ment tovább, tovább.
Az örvendőnek bú szállt a kedvére,
A szenvedőnek hite megtörött;
Eltűnő remények, lehulló levelek —
„Halálos nehéz köd mindent befödött...”

A világon sötétség, köd borongott,
Az élal útja gyászos és sötét,
Az eszmék útján babona gomolygott,
Kiólták az oltár szövétnekét;
A gondolat s hit gyarló földi ember
Zsarnoki kényén tömjénjüstbe húnyt,
A nyomorullnak nincs hona az égben,
Aranycsengésre nyílik oda út!

Ősz volt. sivár s a gyászos, nagy múltason
Nem állott őrl a gránitbérc: a hit
És a szenvedő, rabszolga világnak
Nem nyújtott senki vigaszt, balzsamirt;
Eljött az idők teljessége újra
S várták az erőt, Isten bajnokát,
Akinek zengő próféta-zavára
Megtérjen újra egy egész világ.

És esoda történt: kiszállt a Lélek,
A teremtések örök ereje
S fölötte sötét, elborult világnak
Elsuhant a tavasz lehellete!
Mit századoknak forgó, hosszú sorján
Dicsőt, magasztost vitt az akarat,

Mit szent álmoknak meddő álmodásán
Álmodoztak, mind megváltá e nap:

Egy őszi reggel valósággra váltak,
Miket álmodott a koldúsremény
S szétrebbentek a sáppadt, zsarnokárnyak,
Hallván a szót: „Az igaz hitből él!”
A lélek újra bizton néz az égre
Az Ige zeng, diadal lett a hit,
Emelt fölvel és boldog-napbanézön
Kezdi a világ nagy századjait!...

Óh, te kába, torzzá lett emberöltő
Testté aljasult gyáva korszaka,
Kinek az élte s reményed veszendő
S az aranyborjúk népe vagy maga;
Kinek arannyá kövesült a szíved
S lelked vásár lön és megalkuvás,
Szállj, óh, szállj föl e glóriás oromra
Ill vár az élet, a föltámadás!

S óh, drága Sion, gyalázott örökség:
Magyar protestáns: életem élte, Te!
Hit és szabadság mindig tűzben állott
És mindig vérző, drága serege!
Ostromban bástya, a földinduláson
Világunk-lartó oszlop, aki voltál,
Sunyi rókák és prédalesők között
Az úton fekvő királyi oroszlán, —

Óh, riadj föl te alvó nagy-hatalmas,
Hited: vállaid roppant erejét,
Szavad zúgását, országartó hatalmad,
Áldozatos szív ős oltártűzét;
A tiszta elvet, hűséget, erős kart,
A rettenellent, e földnek savát,
Lobogó fényét e setét világnak:
Igaz magyart: zsoldárost, bibliást —

Óh, keltsd föl Urunk, világbíró nagy Isten,
„Mint oldott kéve: pusztulunk, veszünk”;
Jött-ment kúfárok sáros piaccára
Ne engedj jutni, áldott Istenünk!
E megrabolt föld árva magyar lelkét
Az örök Lélek, óh, újítsa meg
S az Ige népe az ősök hitével
Dicsőbb jövő alapját vesse meg!

Ősz van. Kiszállt az elmúlásnak lelke,
Susogó lombtól megfosztva az ág,
Emlékező lelkünk hő szerelme,
Óh, lásd ez őszön a föltámadást!
Száras levelek, lehullott virágok
És a hallgatag, bús világ fölött
Reformációnk szózata riadjon:
Szabad a lélek, az Ige örök!
(Ófehértó, 1929.)

Pánczél Jenő.

Református községekben minden község-
házán készülj okmányra árvabélyeget! Egy-két
fillérekéből hegyre várat így építhetünk.

A bibliai szemléltető képek használatához.

Folytatás és vége.

II.

Egyik multkori írásomban megemlítettem, hogy ma némelyek „a valláspedagógiában nélkülözhetetlen bibliai szemléltető képeket *szenk* képeknek nevezgetik, azt a fogalomzavart támasztva ezzel, mintha azok *kultikus lisztelet tárgyát képező szentek* képei volnának“. Ezzel szemben Papp Kálmán Jenő említett cikkében a Jézus-képekre hivatkozik, mivel — mint mondja — Jézus Krisztus „kultikus imádat tárgyát képező Szent“. Ebből én megnyugvással következtetek arra, hogy tehát Papp K. J.-nek *Jézus személyétől eltekintve* a többi, tisztán emberi bibliai személyiségek, valamint bibliai helyek, vidékek, tárgyak, épületek stb. kiábrázolása és ilyen képek iskolai bemutatása ellen kifogása nincs. Szorítsuk tehát a problémát a Jézus-képekre, melyeknek iskolai használata ellen Papp K. J.-nek aggodalmai vannak. Nézzük meg elfogulatlanul, van-e ez aggodalmaknak kellő alapjuk?

Mivel Papp K. J. is, én is, theologusok vagyunk, először is arra szeretném őt megkérni, hogy e kérdésben *legalább egymás között* egy — nem is olyan nagyon finom — theologiai distinctio megtételét ne mulasszuk el. E distinctio pedig adva van az egész egyházi orthodoxia egyik fundamentumát tevő chacedoni Krisztus-dogmában, melyszerint „Jézus Krisztus személyében a valóságos *isteni* természet és a valóságos *emberi* természet elválaszthatatlanul, *de összeegyeztetés nélkül*, együtt van“. Az „elválaszthatatlanul“ itten nem azt jelenti, hogy *fogalmilag* ne lehetne a kettőt különválasztani, mert hiszen ezt a fogalmi különválasztást maga a dogma megteszi. S ha mi is megteszük — aminthogy meg is kell tennünk — ezt a fogalmi distinctio-t: akkor kimondhatjuk, hogy Jézus Krisztus isteni természete s annak imádatadó volta az ő valóságos emberi természetét, ebben foglalt testi mivoltát s ennek a testi mivoltnak a kiábrázolhatóságát teljességgel nem zárja ki. És akkor megérthetjük azt is, hogy Jézus Krisztus isteni természetének imádatadó voltából az ő testi természetét kiábrázoló képeknek „szentsége“, vagyis vallásos tiszteletben részesíthetősége teljességgel nem következik. Papp K. J.-nek tehát a cikke címében foglalt kérdésre azt felelem, hogy Jézus képe igenis „Szent-nek a képe“, de *nem szentkép* (a szó kath. értelmében). Isten kiábrázolásának tízparancsbeli tilalmából Jézus testi kiábrázolásának tilalmát olvasni ki *theologiai fogalomzavar*. Az „istenség — imádatosság — láthatatlanság — kiábrázolhatatlanság“ attributumait Jézus isteni természetéről átcsempészni az ő emberi természetére és testi életére: ez az ú. n. *communicatio idiomatum*, melyen alapul lényegében már a

Mária-istenítés, az ostyaimadás és kimondottan a lutheránus úrvacsorai „ubiquitas“-tan, de amely „*communicatio idiomatum*“ teljességgel bibliaellenes, orthodoxia-ellenes és nem-református nézet. (V. ö. *Quicumque-symbolum* 34: „... *non confusione substantiae*, sed unitate personae“ stb.)

Foglaljuk össze a mondottakat. „*Kultikus imádat tárgyát képező Jézus Krisztus isteni természete lehet csak, emberi természete, teste nem. Az utóbbit ábrázoló vagy azzal vonatkozásban levő képeknek tehát a Jézus iránti kultikus imádatához semmi közük nincs.*

(Ha ezt az *elméleti* okoskodást valaki nem találja eléggé meggyőzőnek: úgy azt figyelmeztetem arra a *gyakorlati* konzekvenciára, mely az ellenkező álláspontból következik. Ez az, hogy ez esetben evangélikus atyánkfiait, akik tudvalevőleg nemesak iskoláikba, hanem templomaikba is beviszik a Krisztus-képeket és szobrokat, *bálványozóknak és a tízparancsolat megsértőinek kell tartania*. És mivel — mint egyik leírásból olvastam — a speyeri Emlékezet Templomában egy Krisztus-szobor van az oltár felett: ez esetben püspökünk egy bálványtemplomban, egy „állókép“ mellett prédikált. Vállalják a „képrombolók“ ezt a konzekvenciát?)

III.

És ha erre még megjegyezné valaki, hogy így csak theologusok tudnak disztinquirálni s legfeljebb még a művelt laikusok, műveletlen laikusok és gyermekek nem, tehát fennáll a veszély, hogy utóbbiak a képeket kath. módon fogják esetleg használni: erre azt mondhatnám, hogy arravaló a tanító, a vallástanár, a lelkipásztor, hogy megtanítsa a gyermeket s általa a családot (ahol t. i. a családban is vannak bibliai faliképek vagy képes bibliák) a képeknek *református módon való* használatára. És ha mégis akadna olyan református egyén, aki Jézus helyett a képhez imádkoznék, vagy azt egyéb babonáságra használná föl? De, hiszen, vannak, akik az úrvacsorai kenyér elesent darabkáját hazaviszik babonás célokra; káplán koromban egy bábasszony a templom kulcsát akarta tőlem elkérni, hogy azt megforgatván a difteritiszes gyermek szájában, meggyógyuljon a gyermek. Valamint az úrvacsorát *ezért* nem szüntetjük be; valamint a templomkulcsot nem helyeztük *ezért* használaton kívül: éppúgy nem látom okát, hogy *egyes kivételes babonás egyének miatt* általában betiltsuk a bibliai képeket, még mint pedagógiai szemléltető eszközöket is. A részek miatt nem fogjuk az egész szövegtermelést, a morfinisták miatt az egész ópiumgyártást beszüntetni.

Ez idő szerint azonban (ezért alkalmaztam a „kivételes“ jelzöt!) a képek református részről való babonás használatának aggodalmát egyszerűen *rémlátásnak* kell tekintenem. Magyar református „közvéleményünk“ úgy van a bibliai

képekkel is, mint az egyszerű keresztjelvény-nyel. Nem kellene neki. Sajnos, a sírok kivilágítása — az kell neki. Pedig utóbbi semmi egyéb, mint vaskos pogányság és babona; míg a bibliai képekkel s a keresztjelvény-nyel (mely tulajdonképpen szintén bibliai kép és őskeresztényen embléma) lehet babona nélkül és keresztényi módon is élni. De *nekem eszemágában sincs e sorokkal* (félreértések megelőzése végett hangsúlyozom), sem a keresztjelvénynek, sem a bibliai képek általános használatának akárminő propagandát csinálni. *Csupán* a bibliai szemléltető képek *iskolai használatát* akartam meg-nem-értésekkel és halfelfogásokkal szemben védelmezni.

Csak hadd használja hát az iskola az igazán művészi bibliai képeket, mint szemléltető eszközöket a bibliai történetek tanításával kapcsolatban, úgy amint a profán történelem tanításánál is használ ma már szemléltető képeket. Tapasztalásom szerint a gyermekek (még a gimnáziumban is) nagyon szeretik ezeket a művészi képeket és eszükágában sincs azokat „szentképeknek“ tekinteni. És még egyet! A festőművészetnek és a szobrászatnak bibliai tárgyú remekei *kultúrkincsek*, kitörölhetetlen és nagyértékű darabjai az egyetemes emberi kultúrának. Ezekkel szemben a református iskolának is valamilyen állást kell foglalnia. A gyermek — kivált ha művelt, iskolázott ember lesz — előbb-utóbb úgyis találkozni fog velük. Engedjük át ismertetésüket teljesen a profán történet- és művészettörténet-tanításnak és ne értékesítsük őket éppen abban a világban, melynek lelke-ihletéséből fogamzottak: a vallás világában? Vagy aszkétikus göggel fordítsunk hátat nekik, mint hajdanán az egyiptomi remete az alexandriai nagykönyvtár kultúrkincs-halmazának? Nem éppen kálvinizmusunkból következik-e, hogy Isten dicsőségét és Lelkének munkáját *ezekben is* megérezzük és megérezzük?

Hogy pedig az itt elmondottak között esetleg olyan dolgok is lehetnek, amelyeket annakidején theol. professzorainktól még nem hallottunk (mi régebbiek t. i., mert a mostaniak már hallanak ilyesmiket), erre azt felelem Papp K. Jenőnek: ezen ne akadjunk fönn. Az én boldogemlékű, igen jó orthodoxus Csiky Lajos professzorom már pengetett ilyen húrokat. De, ha nem pengetett volna is: a tudomány halad s a gyakorlati theologia és a katekhétika mezeje ma annyira kiszélesedett, nézőpontjai annyira megszorodtak és kimélyültek, hogy ma már lehetetlen mindenben csak a régiből élnünk. Tudós volt professzoraink maguk tiltakoznának a legjobban, ha mi azt akarnánk, hogy theol. tudásunk kizárólag a tőlük hallottakra szorítkozzék.

Szele Miklós.

Nem gondolja, hogy talán a saját gyermekeit támogatja az árvabélyegakcióval?

Templomszentelés Balkányban.

A balkányi református egyház október hó 13-án szép és magasztos ünnepet ült: megújított templomának s a még 1916-ban vihar által ledöntött tornyának újból való megépítését. A gyülekezet minden egyes tagja — dacára a mai nehéz viszonyoknak — meghozta a maga áldozatát a vallás oltárára, 27.000 pengő költséggel nagyobb méretű renoválást végeztetett az Istenházában. Az ünnepre való előkészületek már 13-át megelőző héten kezdetét vették, az egyház vezetősége minden töletelhetőt megtett, hogy az minél impozánsabb s lehetőleg a gyülekezet lelkében is mély nyomokat hagyó legyen. Tizenharmadikán az egész község ábrázata ünnepi színt öltött; díszbe öltözött lovaslegények, magyarruhás leányok fel-feltűnő csoportja jelezték, hogy itt ünnep van készülöben. Fél 9 óra körül kezdenek érkezni a vendégek: Nánássy Andor országgyűlési képviselő, Gergelyffy András, a járás főszolgabírája, Porzsolt István középszabolcsi egyházmegye esperese és még mások, a környékbeli lelkészek és intelligencia. Nemsokára csendesedik a falu és a huszonnégy tagból álló lovasbandérium és a községi képviselőtestület kivonul a falu nyugati határára, hogy a Debrecenből autón érkező dr. Baltazár Dezső püspök urat fogadják.

Balogh Péter, a község főjegyzője, szeretetteljes szavakkal fogadja a község nevében a püspök urat, ki elmondja, hogy örömmel jött a községbe, hogy együtt örülhessen itt az örülőkkel; majd még Kocsa Tivadar református tanító a lovasbandérium vezetője üdvözölte pár meleg szóval a püspök urat s ezekután kocsira ülve, megindult a menet a községbe, a lelkészlak felé. Elöl a 24 tagból álló impozáns lovaslegények csoportja, utána a püspök úr virágokkal díszített kocsin, majd a községi képviselőtestület tagjai s végül egy száz tagból álló levente-csapat. Bennt a községben az ünneplők egész serege, leventék, iskolásgyermek sorfala várta püspök urat. Az öröm és a tisztelet sugalta éljen-kiáltások közben érkezett meg a lelkész lakása elé, hol negyven főből álló magyarruhás leányok és fiúk sorfala közt közeledett a parókhia kapujához. Itt Szenczy István helybeli református lelkész köszöntötte, a tiszteletadást hozva a gyülekezet nevében a püspök úr elébe, „mert az a pásztor, aki bajban sem hagyja el az Ó nyáját, megérdemli ezt a tiszteletet, ez a pásztor pedig Méltóságod, mert, mikor 1916-ban a vihar ledöntötte tornyunkat, hívás nélkül, apostoli egyszerűséggel jött közénk, hogy részt vegyen a mi bánatunkban“. Püspök úr meleg szavakkal köszönte meg a fogadtalást és elismeréssel emlékezett meg a gyülekezet áldozatkészségéről. Az iskolásgyermek nevében Szenczy Pistuka rövid pár szó kíséretében fehér krisantém-csokrot nyújtott át a püspök úrnak. Ezután az egész gyülekezet apraja, nagyja a templomba vonult, az újonnan alakí-

tott, egyszerű, de mégis impozáns, szívet-lelket egyaránt gyönyörködtető templomot a közönség zsúfolásig megtöltötte. Felhangzott az orgona bűgása, a püspök úr magasan szárnyaló prédikációja, esperes úr mélyérezelmű imája, férfi- és női-énekkarok gyönyörű éneke, — ezeket és az éneklő és imádkozó gyülekezetet látva és hallva, önkéntelenül is felébredt az emberben a gondolat, hogy az a nép, melynek kebelébe ilyen áldozatkész, ilyen Istent imádó és dicsérő gyülekezetek vannak, nem veszhet el, annak élni kell örökké. Istentisztelet után küldöttségek tisztelgése a püspök úr előtt, azután pedig egy pár püspöki látogatás következett. A küldöttségek között különösen impozáns volt a magyar ruhás fiúk és leányok negyven tagból álló csoportja, kiket Bakoss Ottilia helybeli tanítónő vezetett s ki közül Gödény Irma szép rózsaszínű ruhát nyújtott át a püspök úrnak.

Délután 1 óra 30 perckor 150 terítékes közebed volt. (in.)

Vajjon szegényebb lenne-e az egyháza, ha havi 1—2 pengőt árvabélyegre fordítana?

Külföld

Szabadgondolkodó-körmenet és propaganda-hét volt nemrég a Berlin melletti Spandauban. Három, traktoroktól vont teherkocsin élőképek voltak láthatók, amelyek — megfelelő magyarázatoktól kísérve — minden vallásfelekezetnek a lelkészeit s ezzel kapcsolatban a vallást és Istent magát tették ríktó és szennyes gúny tárgyává. A lelkészek úgy voltak bemutatva, mint tolvajok és rablók, csalók és kizsákmányolók. A pápa karrikaturája ezt kiabálta: „A világnak butaságban kell maradnia.” Egy protestáns lelkészi alak viszont egy tehenet fejt, amelyet egy paraszt etetett. Egy kép pókhálót ábrázolt, amelynek a közepébe egy papi fej volt belerajzolva; aláírva: „Engedjétek hozzám a kisdedekeket!” És így tovább. A legnevezetesebb pedig az, hogy a körmenet nyugodt lefolyásának biztosítására egy erős rendőrszakasz volt kirendelve. — S mindez nem Szovjet-oroszországban, hanem Berlin falai alatt, mindössze egy századdal a Fichték és Schleiermacher fénykora után! Ha egyébből nem, az ilyenekből kellene minékünk, mindenféle keresztényen magyaroknak egyformán megértenünk, hogy már itt is a jó öreg Ucalegon szomszédnak ég a háza.

Rockefeller János, a világnak leggazdagabb, vagy — Forddal együtt — egyik leggazdagabb embere, a Rockefeller-alap hivatalos kimutatása szerint 1913 óta 144 millió dollárt (1 dollár = 5.71 pengő) fordított a Föld legkülönbözőbb pontjain lévő közegészség- és közoktatásügyi, úgyszintén művészeti intézmények és munkák fenntartására, illetőleg istápolására, amelyeknek a száma az öt világrészben kb. 200. Csak az elmúlt 1921. esztendőben 21 millió 691,000

dollár volt az alap kiadása, elsősorban közegészségügyi (fertőző betegségeket tanulmányozó, egészségügyi nővérképző) intézményekre és körülbelül ezer darab tanulmányi ösztöndíjra diákok és tanárok számára. — Annyi sok vigasztalan jelenség közt, közelben és távolban, vigasztaló látni és tudni, hogy a világ leggazdagabb embere (aki különben egy eredetileg *Roquefeuille* nevű kivándorolt hugenotta családból származik), Isten igéjének parancsa szerint a világ legelső sáfára is.

Emlékezzünk Petzelre (A „Család Angyala” című, Rómában megjelenő katolikus újságban csak nemrég lehetett olvasni a következő felhívást: „Mindaz, aki egyszer mindenkorra 10 lírát adományoz, részese lesz 2000 szentmise jótéteményének, amelyeket a kegyes Szent Páltársulat mondhat évről-évre. Beíráthatók a gyermekek, a távollevők, a jóbarátok, a kedves halottak és még a halál után is lehet részesülni ebben a jótéteményben. Használjátok föl ezt a szép intézményt és küldjétek be adományaitokat!” Emlékezzünk: *Sobald das Geld im Kasten klingl, die Seele in den Himmel springt!*)

A protestáns külmiszióra befolyt adományok átlagos évi összege az 1925—26—27. években 56 millió 909,485 dollár és 84 cent volt (az International Review of Missions hivatalos kimutatása szerint). Ez óriási összegben a vezetőtétel az észak-amerikai Egyesült-Államoké és Kanadáé (több, mint 35 millió dollár), utána jön Anglia több, mint 11 millió, Délamerika csaknem három és fél millió, Ausztrália másfél, Németország, Norvégia és Svédország egyenként több, mint 1—1 millió dollárral évenként. A kisebb tételek közül említsük meg Finnország évi 140,000 dollárját, a (legjobb esetben egymillió) francia protestáns évi 117,000 dollárját és a néhány tízezernyi belga protestáns évi 3500 dollárját. Vajjon mit tetszik gondolni: használ-e az a magyar ügynek, még nagyon kevésszámú külföldi igaz barátaink között is, hogyha az ilyen kimutatásokban hiába keresik a többmilliónyi magyar protestantizmus külmisziói áldozatait?

Irodalom

Magyar Kálvinisták Naptára az 1930. évre. Szerkesztette: Gonda Béla. Kiadta a Bethlen Gábor irodalmi és nyomdai részvénytársaság. A magyar irodalom és kultúra minden szépre és jóra tárt lelkű, bámulatosán friss veteránja, Gonda Béla, meg a nagyértékű régebbi kiadványairól előnyösen ismert Bethlen-nyomda evvel a naptárral nagyban növelik eddigi irodalmi érdemeiket s a magyar református lélekélesztés és lélekfejlesztés érdekében végzett szolgálataik értékét. Jóformán alig van a magyar református egyházi életnek s általában a református magyarságnak olyan irodalmi és közéleti kitűnősége, akit ez a naptár meg ne szólaltatna,

érdekes és vonzó közlemények hosszú sorozatában. A naptár értékét és kedvességét nagyban növeli igen sok jó képe, elsősorban az írók érdekes és kedves arcképcsarnoka, valamint a néhány év előtti Bethlen-naptárakra emlékeztető finom, izléses, csinos kiállítása (mindössze a címlapkép elgondolását és kivitelét nem tartjuk egészen szerencsésnek, mert miszerintünk az ideális református egyházi élet középpontjában nem a lekipásztornak, annál kevésbé a diszgyenruhás, kifent bajuszú, pózolja szónokló, kálvinista papnak" s általában *nem emberi személynek* kell állania és a mi fogoly hegyeinket és erdeinket bizony nem a színpadias prédikátori gesztusok fogják nekünk visszahozni). A gazdag, nagyértékű tartalomhoz és a szép külsőhöz mérve az ár — 1.60 pengő, lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak 1.20 pengő — igazán mérsékelt. A magas irodalmi színvonalú s mégis a legegyszerűbb körökben is élvezhető naptárt örömmel ajánljuk. *ri.*

A debreceni nagytemplom képét viseli az árvabélyeg: igen, templomot építünk azokkal, a szeretet, a kötelesség templomát!

Halottaink

Pokoly Pál okl. gazda, segédintéző, dr. Pokoly József egyetemi tanár fia, életének 29-ik évében rövid, de súlyos szenvedés után Budapesten elhunyt.

Áldott legyen emlékezete.

Különfélék

Új lelkészek. A nagyrévi egyházközségbe Benkő Viktor rendeltetett helyettes lelkészül. A szamossályi egyházközség új lelkészét, dr. Pinkóczy Gusztávot október 27-én iktatta hivatalába Siposs József esperes. Az új munkatérén kitartást és eredményt kívánunk számukra.

A nyírlövői egyháznak Főző Péter nyugalmazott tanító és felesége Zamba Erzsébet debreceni lakosok abból az alkalomból, hogy házasságuk ötvenéves fordulóját Isten kegyelméből megérhették, egy ezüst úrvacsorai kelyhet ajándékoztak száz pengő értékben. Isten áldása legyen az érdemes öreg páron, akiknek példája serkentsen másokat is hasonló jöttekre.

A Református Egyetemes Konvent elnöki tanácsa Budapesten tartott gyűléséből a következő határozatát teszi közzé: „A felekezeti békét biztosító törvényeket a magyar nemzet életösztöne és öntudata százados küzdelmek során alkotta meg, s annak mindennemű csorbítása a magyar nemzet létét veszélyezteti, különösen most, történelme legválságosabb éveiben. Éppen ezért a Református Egyetemes Konvent elnöki tanácsa, ma hozott egyhangú határozatában ki-

mondotta, hogy míg egyfelől minden olyan jelenség ellen, amely a magyar református egyház százados jogait érintené, jelenlegi erkölcsi és szellemi birtokállományát csorbítaná, vagy az egyházat nagy missziója teljesítésében akadályozná, mint eddig, úgy ezentúl is teljes határozottsággal állást foglal és igazának érvényesítésére minden törvényes eszközt igénybe vesz; *másfelől az ezzel kapcsolatos kérdéseknek közjogilag feleltelen helyeken való szenvedélyes vagy tüntető tárgyalását és az ilyenkor kölcsönösen elhangzó bántó nyilatkozatokat sajnálattal látja.* De kifejezi azt a reménységét, hogy e múltó tünetek ellenére, minden jó magyar hazafi, a nemzeti egység nagy gondolatától vezettetve, a törvény és igazság szellemében eredményesen fogja ápolni a felekezeti békét.“

Október 31-ét hagyományos ünnepi keretek között ülte meg Debrecen protestáns társadalma. A református templomokban már előzőleg, október 27-én, délután vallásos ünnepélyek voltak. Október 31-én reggel alkalmi istentisztelet volt az összes templomokban. 9 órakor a vallásoktató lelkészek testülete a Kistemplomban szép ünnepélyt rendezett. 10 órakor volt a Kollégium reformációi istentisztelete a Nagytemplomban. Az istentiszteletet dr. Erdős Károly egyetemi tanár végezte. Istentisztelet után a Gályarabok emlékoszlopához vonult a kollégiumi ifjúság, a Hittanszaki Önképző Társaság ünnepélyére. Itt emlékbeszédet mondott K. Nagy Sándor IV. éves hittanhallgató. A Hittanszaki Önképző Társaság másik ünnepélye délután 5 órakor volt a kollégium dísztermében. Itt megnyitó beszédet mondott dr. Erdős Károly egyetemi tanár. Ünnepi beszédet tartott Gál Lajos kollégiumi szenior. A Dóczy leánynevelő-intézet alkalmi istentisztelete a Kossuth uccai templomban volt. Ugy az elemi iskolákban mint a középiskolákban háziünnepélyek tartottak. A Kossuth uccai egyházrész ünnepélye d. u. 5. órakor folyt le a Kossuth uccai templomban. Bethlen Gáborról előadást tartott dr. Rugonfalvy Kiss István egyetemi tanár. A Keresztyén Ifjúsági Egyesület este 1/27 órakor a Kistemplomban tartotta ünnepélyét. Ünnepi beszédet mondott dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyző.

Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése a gróf Ráday Gedeon-féle indítványt elvetette.

A mezőtúri református egyház 1929. évi október hó 31-én, délután 5 órai kezdettel a belvárosi nagytemplomban reformációi ünnepélyt rendezett, melyen Csomasz Dezső imádkozott s ünnepi beszédet tartott Gaál István törökszentmiklósi református lelképásztor, majd Marjay Károly imádkozott, közben a leány lyceum református növendékeinek, a református gimnáziumnak és a református éneksaládnak énekkara adott elő egyházi énekeket.

A debreceni református egyház árvaügyi bizottsága ez évben nyolcvan, úgynevezett egyházárva ruház fel.

Doktorráavatás. Szabó Lajos nagyváradi segédlelkészt a szegedi Ferenc József tudományegyetemen az államtudományok doktorává avatták.

Az Úr az én vigasztalom! Elmélkedések és imák szenvedő és szomorkodó keresztyének számára. Irta: Nyáry Pál református esperes-lelkész. November első napjaiban hagyja el a sajtót ez a 64 oldalas könyvecske, melyet a szenvedők evangéliumi vigasztalására és Jézushoz vezetésére ad ki a szerző. A könyvecske tartalomjegyzékéből a következőket közöljük: Uram, akít szeretsz, beteg. Az égi orvos. Akarsz-e meggyógyulni? Fájdalmak között. Álmatlan éjszakák. Elhagyott engem az Úr. Van-e haszna az imádságnak? Meg nem hallgatott imádságok. Miért? Az én óráim. A kegyes ember szenvedése. Bűncím. Szoros kapu, keskeny út. Fogjad kezem. Az Isten szerint való bánat. Az olvasztókemencében. Nagy feladatok előtt. Az örvény szélén. A halál árnyékának völgyében. Az égi otthon. Gyászbán. Isten célja szenvedéseinkkel. Temetőben. Jó nékem, hogy megtaláltál. Az én lábaimnak szövétneke a Te ígéd. Boldogok, akik sírnak stb. — Minden elmélkedést rövid ima követ. A könyvecske darabja 50 fillér, 10 darab 4 pengő, 100 darab 35 pengő, bérmentve. — Betegek, gyászolók, szenvedők, szomorkodók részére kínálkozik jó barátul a könyvecske, amelynek bírálatára visszatérünk.

A szatmári református egyházmegye október hó 10-én tartott közgyűlésén a következő határozatot hozta: Egyházmegyei közgyűlésünk a haza és az egyház sorsán egyaránt aggódó lélek félelmével látja, hogy a felekezeti türelmetlenségnek már évek óta lappangó lángjai mind nagyobb és pusztító erővel törnek fel, körülnyaldosva elveket, szent ügyeket, vezető személyeket s különösen a legutóbbi hetekben méltatlan és igaztalan támadásokkal árasztották el törhetetlen nagyszívű vezérünket, püspök atyánkurunkat: dr. Baltazár Dezsőt. Bár mi Őt — a történelmi igazság és örök isteni törvények sziklaszilárd alapján álló vezért — békés csöndben és harcos lármában követjük mindenkor, mint hűséges tábor, bár semmiféle elfogult gyűlölködéstől és támadástól nem féltjük: ezekben a nehéz napokban erkölcsi elégtételül rendíthetetlen bizalmunkról és vezéri munkája iránt érzett mélységes hálánkról szeretettel biztosítjuk

Miért vagyok református? Egyik egyházközségünk buzgó főgondnokait megkérdezték, hogy miért református? Nyilatkozatából közöljük az alábbiakat: „Református vagyok, mert annak születtem. Ez a mondat azt jelenti, hogy az Isten akarta azt, hogy református legyek. Azért vagyok református, mert apám, nagyapám és az ő apái is reformátusok voltak. Református vagyok azért is, mert hiszem azt, amit vallásom tanít. Református vagyok azért is, mert ez a vallás lehetővé teszi, sőt követeli, hogy elsősorban és mindenekfelett magyar legyek. Ezért a mi egyházunk nemzeti egyház, s

annak hívő s egyházi törvényeket megtartó tagjai nem is lehetnek mások, csak szívükben és vérükben lelkes magyarok.“

A soproni, most anyásított gyülekezet egyhangú meghívás útján Maller Kálmán győri segédlelkészt, aki most tette jeles eredménnyel lelkészi vizsgáját, választotta meg lelkészének.

Az erdélyi református egyházkerület november hó 23-án tartja közgyűlését.

Az alsósegedi gyülekezet egyhangú meghívással Farkas Sándor kaposvári s.-lelkészt választotta meg lelkészének.

Az érmelléki református egyházmegye október hó 31-én tartotta közgyűlését Székelyhídon.

Az okányi református egyház újjáépített templomát október hó 27-én avatta fel dr. Baltazár Dezső püspök.

A kiskunhalasi hitoktatótanítók ügye. A válás- és közoktatásügyi miniszter által megvont két hitoktatótanító közül az egyház ismételt kérésére az egyik állami tanító ismét az egyház rendelkezésére bocsátott. Azonban még így is súlyos válságban szenved a tanyai hitoktatás.

A fülesdi (Szatmár m.) református iskolaszék pályázatot hirdet az újonnan szervezett tanítónői állásra. Fizetés és kötelesség törvényes. B) lisztások, menekültek előnyben. Pályázati határidő november 9. Az állás azonnal elfoglalandó.

Pályázati hirdetmény.

A „Debreceni Protestáns Lap“ 1929. évi 41. számában meghirdetett sárándi kántortanítói állás pályázati határideje meghosszabbítatik november 8-ig.

Kántorpróba november 10-én.

Nagy Lajos,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A *rákócziyalvi* református egyház orgonistakántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: egyháztól 10%, a többi államszegély, törvényes lakbér és stóla, egyházkerületi szabályzat szerint. Kötelesség: I—VI. egyes osztályok tanítása, ismétlősök oktatása, egyházi jegyzőkönyvek vezetése, lelkész esetleges helyettesítése, belmissziói munkákban segédkezés. Pályázati határidő: megjelenéstől számított 10 nap. B) lisztások előnyben. Állás választás után azonnal elfoglalandó.

Református lelkészi hivatal.

Pályázat.

A *hajdúnánási* református egyház pályázatot hirdet IV. számú férfitanítói állására. Javadalma törvényszerű készpénz és lakbér. Kötelességei: az iskolaszék által kijelölt osztály vagy osztályok vezetése és az egyház belmissziói munkájában való segédkezés. Amennyiben

fennáll a valószínűsége annak, hogy hirdető egyház a fent hirdetett állásra valamelyik tanyai iskolájánál működő tanítóját választja be, az esetben e megüresedő tanyai tanítói állásra is egyidejűleg pályázatot hirdet. Az egyik tanyai iskola a várostól 7 (hét), a másik 12 (tizenkettő) kilométernyire van. A javadalom ott is törvényszerű és természetbeni lakás. Pályázati határidő e hirdetés megjelenésétől számított 21 (huszonegy) nap. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Egyenlő minősítés mellett B) lisztások előnyben részesülnek. Kellően felszerelt kérvények, melyekből a forradalmak és oláh megszállás alatt tanúsított magatartást igazoló hivatalos bizonyítvány és oly értelmű nyilatkozat, hogy a pályázó csak a belterületi, vagy a tanyai állásra is pályázik-e, nem hiányozhat. Pályázati kérvények megfelelő válaszbélyeggel alulírt iskolaszéki elnök címére küldendők.

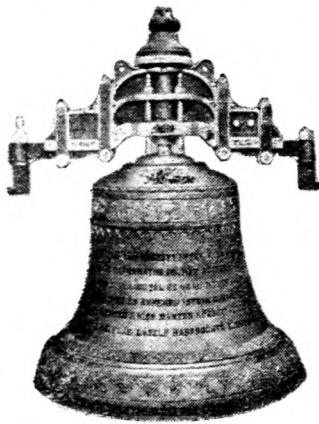
Somogyi Pál,
református lelkész.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere
SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Lipót 913-53. sz.



A törökszentmiklósi
református egyház részére
készült 1770 kgr.-mos harang.

Az 1900. évi párisi világ-
kiállításon díszoklevéllel,
1921. és 1923. évi vasipari
kiállításon aranyéremmel,
az 1925. és 1926. évi kézmű-
ipari tárlaton kormánydísz-
oklevéllel, 1927. és 1928. évi
budapesti, székesfehérvári,
szentesi és szombathelyi
kiállításokon nagy arany-
éremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen
szolgál.

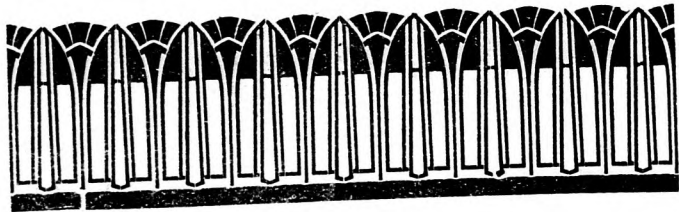
Előnyös fizetési feltételek.
Számos egyházi elismerőlevél

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.



Ujdonság!

Ujdonság!

Vezérkönyv

A

HEIDELBERGI KÁTÉ TANÍTÁSÁHOZ.

Lelkészek, tanítók s általában
vallásoktatók számára.

Írta:

VIRÁGH JÓZSEF,
balatonöszödi református lelkész.

A 225 oldalt kitevő mű ára
8 pengő.

Megrendelhető

„Méliusz“

könyvkereskedésben

Debrecen, Ferenc József-út 26.

Telefon 2-70.

